

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

**МУЗИЧНА ТА ХОРЕОГРАФІЧНА ОСВІТА
В КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНОГО
РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА**

**Матеріали і тези X Міжнародної конференції
молодих учених та студентів
(18-19 жовтня 2024 р.)**

1 том

ОДЕСА 2024

УДК: 37+78+792.8+008-021.1

Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства. Матеріали і тези X Міжнародної конференції молодих учених та студентів (Одеса 18-19 жовтня 2024 р.). — Т.1. — Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2024. — 341 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Протокол № 4 від 31.10. 2024 р.

Рецензенти:

Мартинюк Тетяна Володимирівна, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри-професор кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Білова Наталія Костянтинівна, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри музично-інструментальної підготовки Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського».

Матеріали і тези друкуються в авторській редакції.

Технічний редактор Ганна РЕБРОВА

©Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського, 2024

ГЕРЦ Ірина Іванівна
 заслужений працівник культури України
 доцент кафедри музичного мистецтва і
 хореографії
 Південноукраїнського
 національного педагогічного університету
 ім. К.Д.Ушинського
ЛІСОВСЬКА Ніна Юріївна
 старший викладач
 кафедри музичного мистецтва і хореографії
 Південноукраїнського
 національного педагогічного університету
 ім. К.Д.Ушинського

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ МАЙБУТНЬОГО ХОРЕОГРАФА-ПОСТАНОВНИКА

Анотація. Представлений теоретичний матеріал визначає основні аспекти підготовки хореографа постановника, балетмейстера. Основним завданням викладання дисципліни «Мистецтво балетмейстера» навчити здобувача творчо мислити, вміти застосовувати отримані знання у майбутній художньо-творчій та сценічній діяльності.

Ключові слова. Хореограф-постановник, мистецтво балетмейстера, хореографічна освіта.

Проблема формування творчої особистості здобувача хореографічної спеціальності актуальна для всіх закладів вищої освіти мистецького спрямування. Виконання функцій балетмейстера чи викладача хореографічних дисциплін передбачають наявність спеціальних хореографічних та творчих здібностей. Без уяви і фантазії, винахідливості та оригінальності мислення не можна уявити майбутнього спеціаліста. Творча фантазія для балетмейстера має надзвичайно велике значення в процесі роботи над створенням сюжетного хореографічного твору. Вона проявляється і вдосконалюється не тільки у створенні танцювальних сцен та оригінального хореографічного тексту, але і в створенні самого сюжету, розробці композиційного плану, розкриття образів та у вмінні поставити ці образи в необхідні сценічні ситуації, в яких вони, розкриваючи себе, розкривали б сюжет та ідею твору. Хореограф-постановник повинен володіти оригінальним образним мисленням, знаходитись у постійному пошуку, здатний постійно змінювати та удосконалювати набутий досвід, вміти створювати якісно новий, оригінальний художній продукт.

Підготовка хореографа-постановника, балетмейстера це процес поєднання творчості та навчання, що дає можливість розвитку у здобувачів

якостей, що характеризують творчу особистість. Основний акцент у підготовці майбутнього балетмейстера визначається керівником творчого курсу. Урахування індивідуальності здобувача, формування його творчої особистості, створення умов для втілення творчого задуму – запорука успішної постановочної діяльності у майбутньому. Викладач закладу вищої освіти може запропонувати інноваційні програми підготовки постановників танцювального мистецтва які будуть допомагати студентам у розвитку фантазії, нестандартному мисленні, уяві, і т.п. Зокрема є ефективною така форма занять з дисципліни «Мистецтво балетмейстера» як колективна творча діяльність. Методика колективної творчої діяльності передбачає створення сюжетних балетів з розгорнутою драматургією. Це дає можливість навчити здобувачів умінню слухати одне одного, бути співавторами, спонукати до творчої діяльності.

Якість підготовки спеціаліста-хореографа залежить від вміння студента займатись самостійною роботою. Для успішної постановочної діяльності здобувачу, потрібні не тільки теоретичні знання, але й вміння власного творчого застосування цих знань. Для цього в програмі дисципліни передбачається самостійне виконання індивідуальних творчих завдань, що пропонуються здобувачу з врахуванням його можливостей та вподобань. Головним критерієм оцінювання виконання творчого завдання є творчий ріст здобувача. Він вчиться аналізувати і коригувати процес балетмейстерської діяльності, у нього покращуються такі якості як наполегливість і вимогливість до себе, зростає почуття відповідальності за результати власної постановочної діяльності. Такий процес сприяє виробленню власного творчого стилю та накопиченню практичного досвіду балетмейстерської діяльності. Виховання самостійності та творчої ініціативи студентів-хореографів у процесі формування балетмейстерських умінь виявляється у знаходженні ними способів роботи над хореографічним твором, в осмисленні й пошуку шляхів долаття виконавських труднощів, у виявленні власної ініціативи, щодо уникнення шаблонів інтерпретації балетмейстерських творів. Випадкові балетмейстерські знахідки, раптові відкриття, що виникають під час творчої роботи, набувають особливої цінності й розкривають сутність хореографічної композиції.

Студенти хореографічної спеціальності мають різноманітний танцювальний досвід та уподобають різні танцювальні техніки. Знання особистих професійних якостей кожного окремого студента, дозволяє викладачу визначати художній напрямок творчого мислення, світогляд та обсяг емоційно-інтелектуальних інтересів здобувачів. Це спонукає відбирати визначені способи і прийоми, найбільш доцільні при індивідуальній роботі в навчанні мистецтву балетмейстера. Творчі здібності здобувача, його мотиваційні якості, допомагають сформувати творчу особистість молодого балетмейстера, знайти авторський індивідуальний постановочний стиль.

Однією з важливих умов формування балетмейстерських умінь є виконавська танцювальна підготовка балетмейстера. Значний рівень виконавської підготовки балетмейстера збагачує творчий процес, який полягає у власній інтерпретації хореографічного матеріалу, що відображає індивідуально-художні особливості постановника. Уміння виразно і легко виконувати всі складні технічні елементи і рухи дає можливість постановнику створювати і демонструвати виконавцям яскравий, художньо-образний хореографічний текст, який розкриє сутність характеру конкретного сценічного образу більш обґрунтовано і мотиваційно. Балетмейстер повинен розповісти про свій творчий задум так, щоб захопити та зацікавити майбутніх виконавців, що допоможе постановнику у подальшій роботі в реалізації свого задуму.

Балетмейстеру необхідно володіти і технікою внутрішньою – акторською майстерністю. Перш ніж почати створювати конкретні танцювальні рухи, балетмейстер повинен настільки вжитися в складений ним образ, щоб навчитися не тільки думати його думками, але й «розмовляти» його мовою. Тому так важлива самостійна дослідна пошукова робота, особливо якщо твір стосується історичних подій, або створений на лексиці будь-якого національного танцю. Спостереження, аналіз життєвих явищ, характери людей, їхні взаємини, психологія людських вчинків – все це є джерело для витoku фантазії балетмейстера. Професійна творча індивідуальна діяльність студента складається з демонстрації емоцій та почуттів у створенні сценічних образів за допомогою пластичної імпровізації.

Програмою дисципліни «Мистецтво балетмейстера» передбачається створення різноманітних форм хореографічного мистецтва, зокрема танцювальних сюїт. Кожен студент в процесі навчання набуває навичок створення хореографічного твору і втілення балетмейстерського задуму в якості танцівника-виконавця, приймаючи участь в постановчих роботах своїх однокурсників. Вміння керувати своїми думками і почуттями, наповнювати ними рухи, жести, пози під час реалізації ним художнього образу мотивує студента до розвитку й удосконалення виконавської майстерності у репетиційній роботі та сценічному виступі. Балетмейстер постійно повинен звертати увагу не лише на технічні аспекти виконавського процесу, а й на встановлення діалогу з уявним глядачем.

Майбутній хореограф-постановник отримує значний творчий досвід, створюючи та втілюючи різні художні образи як виконавець. Цей процес дає змогу впевнитися, що технічний або механічний рух оживає тільки тоді, коли вступає в дію, в гру, і виникає осмисленість, що цей рух стає здатним бути мовою виконавця, передавати його переживання. Виконавці, особливо сольних партій, не повинні чекати на кожен рух і кожен жест, вони повинні зрозумівши суть свого танцю, його образу та знаходити необхідні виражальні

засоби. А ті конкретні рухи, що пропонує балетмейстер не виконувати автоматично, бо текст хореографічного твору нерозривно зв'язаний з підтекстом, який він повинен відображати. Самі по собі тинки, вихилясники, присядки, стрибки, обертаси та різні пози ще нічого не відображають. Тільки рухи, які наповнені конкретним почуттям передають стан людини, його спрямувань та вчинків. Тому виконавець у творчій співпраці з балетмейстером на шляху пошуку сценічного рішення хореографічного образу по-своєму відтіняє той чи інший елемент танцю або інтонує його, знаходячи нове пластичне забарвлення. Індивідуальність у виконавській підготовці майбутнього балетмейстера забезпечує самоактуалізацію, що є складним процесом у виборі власного індивідуального стилю.

Музика стає імпульсом в розвитку творчої уяви, сприяє інтуїтивному втіленню компонентів сценарно-композиційного плану. В цьому випадку визначається найбільш ефективна форма створення хореографічного твору, а саме: народження хореографічної драматургії в тісному контакті з драматургією музичною. Працюючи над тим чи іншим музичним матеріалом, відбираючи його для постановки, балетмейстер самостійно вирішує найскладніше художньо-творче питання: чи відповідає і чи надихає ця музика на втілення саме його задуму. Найчастіше музика являється стимулом для створення хореографічного образу. Виразність і емоційність музичного матеріалу завжди ретельно аналізується суб'єктивною свідомістю автора-хореографа. Постановник намагається «побачити» пластичний образ музики в рухах, позах, жестах, в малюнку, і в хореографічних побудовах. Звісно можуть бути інші взаємодії драматургічних складових музики і танцю. За період навчання здобувачі набувають і виховують індивідуальний художній смак в роботі з високоякісними музичними творами, які дають можливість створювати самобутні хореографічні твори, різноманітні за формою і змістом.

Постійне прагнення до творчості, пошук оригінальних хореографічних рішень, вміння користуватись всіма видами сценічної пластики, органічно поєднуючи з різними видами хореографічного мистецтва, використання стилізації – складові становлення індивідуального стилю хореографа-постановника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герц І.І. Основні тенденції впровадження інноваційних технологій у сучасне хореографічне мистецтво. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція*. Матеріали III Всеукраїнської наукової конференції. Київ 21 квітня 2023 р. (322-326 с.).

2. Зубатов, С. Л. Стиль викладання в хореографії: навчальний посібник / С. Л. Зубатов ; Міністерство освіти і науки України ; Міністерство культури України ; Київський національний університет культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2022. – 89 с.

З.Маншилін, О.О., 2018. Становлення та розвиток сучасного танцю в Україні. *Танцювальні студії*, 1, с.38-47.

BAO XIANGQI
(**БАО СЯНЦІ**)

Ukraine, Odesa, South Ukrainian National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky
second (master's) level of education

Iryna HERTS
Ukraine, Odesa,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department
of Musical Art and Choreography

TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF «COMPOSITIONAL DESIGN OF DANCE PRODUCTION»

The article is devoted to the problem of training future choreographers for dance and performance activities. The article examines the main stages of creating a dance performance and its compositional components. Special attention is paid to the concept of «compositional idea of a dance production».

Key words: «*compositional design*», «*dance production*», «*dance*», «*choreography*», «*choreographer-director*».

ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «КОМПОЗИЦІЙНИЙ ЗАДУМ ТАНЦЮВАЛЬНОЇ ПОСТАНОВКИ»

Стаття присвячена проблемі підготовки майбутніх хореографів до танцювально-постановочної діяльності. У статті розглядаються основні етапи створення танцювальної постановки та її композиційні складові. Особливу увагу приділено поняттю «композиційний задум танцювальної постановки».

Ключові слова: «*композиційний задум*», «*танцювальна постановка*», «*танець*», «*хореографія*», «*хореограф-постановник*».

Creating a dance production is a journey from an abstract idea to an elegant choreographic composition. It all starts with a creative idea that can be inspired by acute social problems, historical events, natural phenomena or even personal experiences. The choreographer, as an artist, turns these ideas into movement, using the body as a tool for expressing emotions and telling stories. His imagination gives rise to images, which he then brings to life, creating a unique world on stage. The source of inspiration for the choreographer can be a variety of arts: literature, painting, music, as well as his own life experience. Thanks to his creative intuition, the choreographer is able to turn the most abstract concepts into an exciting dance that leaves an indelible impression on the audience.

Якименко Ю.

Елементарне музикування та рух як ефективний шлях всебічного розвитку дитини.....178

Бегас Н.

Фольклорна спадщина Поділля зимової календарної обрядовості як основа національних мистецьких цінностей.....179

Барановська І.

Формування поліхудожньої обізнаності майбутніх учителів мистецтва.....183

Дікенштейн Ю.

Інноваційність культурного та комерційного впливу С. Вандера на музичну індустрію.....184

Коваль, Т., Граб О.

Мистецтво як інструмент збереження національної ідентичності в умовах безпекового середовища.....187

Лі Сін

Образність та музична стилістика вокальної творчості Роберта Шумана....188

Каменєва І.

Музикотерапія як засіб збереження психічного здоров'я дітей старшого дошкільного віку.....191

Нечіпоренко О.

Методи розвитку рефлексії у майбутніх керівників хореографічних колективів.....195

Лященко І.

Музична семіотика як методичний інноваційний напрям фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.....196

Дмитро Бідюк

Проблема формування готовності майбутніх педагогів-хореографів до управлінської діяльності.....198

Хуан Тайлун

Traditional string instruments in the musical culture of China.....199

Чжан Енсі

Хореографія як вид мистецтва і напрям здоров'язбережувальних технологій.....203

Герц, І., Лісовська Н.

Проблеми формування індивідуального стилю майбутнього хореографа-постановника.....204

Bao Xiangqi, Herts I.

To the definition of the concept of «compositional design of dance production».....208

Чебаненко О., Ключєва С.

Інфантилізація в освіті: вплив технологій та масової культури на розвиток особистості.....211